

III vaatus. Kaks kuud on möödunud. Vaesuses, punduses, tihlitemises ja armukadedesises. Marcel ja Musette elavad kuskil linnatähes kõrtsis ja järjekordest tihl järele on ka Rodolphe nende juure tulnud, jälles maha Mimi. Ent Mimi palub viimses hädas Marceli, ja Marcel otsustabki püüda Rodolphe'i meelt muuta. Heidad talle ette, et see täitsa asjatult armukadedes Mimi'd ja sellega ise süüdi on kõrgis tihlides. Rodolphe tunnustab lõpuks tles, et ta tõesti on veidi armukade, armastab aga tõsiselt Mimi'd, kuid Mimi olevat raskeski haige, kõhnb ja et nende elutoa niiskus on Mimi'le kindlasti haavaks. See mõte täidab teda muure ja meelehetega. Tervet seda stseeni kumleb Mimi pealt ja thltaasi saab talle esimest korda selgeks teha tervise tõelise seisukord. See äratundmine on muidegi valus ja, hoolimata oma suurest armastusest Rodolphe'i vastu, otsustab ta mitte koormaks olla talle ja parem lahkuda. Ka Marcel ja Musette järjekordest riu järele lahkuvad üksisteist söimuga.

IV vaatus. Sõbrad on üksinda vanas katussekambris. Jällegi on Schaanard ja Colline saadetud toitu muresema, ent esimese vaatuses rikkalku aine asemel on saagiks nüüd vaid paar tükkest leiba ja üks „keiser Nero aegne heeringas“ — nagu Colline tabavalt oma „toiduaktiivi“ nimetab. Sellest hoolimata valitseb lõbus meeleolu, või vähemalt püütakse arkipäeva karmi hallust ja puudust katta murelise mantliga. Tera-meelselt leiab igaüks mingi mooduse meeleolu tõstmiseks. Heidadakse völlamaaja, tantsitakse, tehakse iseigi duelli. Mõlla suurimad kulminatsioonid siseneb akki Musette teatega, et Mimi tuleb. Ta olevat päris otsas oma tervisega. Kõik sõbrad peevad oma kohusks aidata millegi vaest Mimi'd. Colline viib iseigi oma armsaks saanud mantli pan-dimajja, et muretseda Mimi'le rohtu. Musette annetab oma kõrvarõngad ja kätvõru.

Ent kõik on asjata. Mimi sureb vaikselt, peaaegu märkamatu. Schaanard esimesena taipab olukorda ja teatab sellest teistele. Rodolphe, kes arvab Mimi vaikselt magavat ja aimkesena loodab veel tema tervenemisele, on ameitis parajasti päikese kiirte katmisega, mis aknast heledasti Mimi näole pastavad. Colline tules tagasi pandimajast, kätib, paha aimamata Rodolphe'ilt Mimi tervise tle. „Vaata“ — vastab Rodolphe — „ta on täna vaikne!“

Kuid siis taipab ta sõprade inelikut thlapeost, et midagi on juhtunud, ja veendub lõpuks ka ise tõelises olukorras.

Kilde Puccinist ja „Bohemi“ sünnist.

Richard Strauss olevat kord öelnud, et ilmitingimata saavutab edu kas tõesti suure meistri looming või absoluutne praht. Ta nõudis sellepärast suuremat tunnustust teisejärgu meistrite heitöödele, kui neis peitub kas või minimaalne uus suunakene.

Puccini looming on kirjutatud kahtlemata meistri käega, ta on tle maalma saavutanud suure edu, kuid selle juures ei puudu ka arvu-sajad, kes teda hindavad salongmuusikuks ja südames pole kaugel väl-jendusest: praht.

Jätides selle kitsimuse otsustamises praegu erapooletuks, võime siiski rahulikult thhineda tuntuks saksa kritiku Adolf Weissmanni sõna-dega: „mitte suur kui inimene ega kui helilooja — ja omegi õn-nestus tal see, mis temast suuremjal pole õnnestunud — luua isiklik eluvõimeline stiil.“

Tema töö on esimese järgu „väikemeistri“ looming, tema muusika on miniatüurne peenitsemine, täis kirglist ja voolavaid meloodiaid.

Puccini oskus delikaatsete võetega väljendada tuhandeid meeleolu-värvikesi, mis võib-olla massile ei mõju mingil moel suurejoonelisena, kuid tungivad hinge ja südamesse. Olevat ta ju ise alati öelnud: „Ma ar-nastan lihtsaid olukordi, ning tahan ja võingi luua muusikat lihtsatest olukordadest, väikestest meeloludest. Olgu nad vaid inimlikud ja õiged!“

„Kõlatlu võluriks“ nimetab teda Adolf Weissmann, ja seda väga tabavalt. Võiks iseigi öelda, et just „Kõlatlu võluri“ rubriik oleks kõige õigem, kuhu muusika-ajaloolased Puccinist tema loomingu jä-rele peaksid asetama. Teda loetakse küll verismi peaseindajaks Mas-cagni, Giordano j. t. kõrval, kuid ainult meistrilik parlanno on võib-olla tunnus, mis teda võiks lasta pidada veristiks.

Puccini oli läbi ja läbi lüürik, tema töö tiivustajaks oli alati vaid meeleolu, mitte tahe midagi luua. Ka reaktiivtseentides, kus paljud tei-sed veristid paari väheltleva aktordi järele lasuvad tegelesi thetooniisesse, mis aga ialgi ei mõju n. ö. „viisiveeretamisena“, vaid pigem aitab stüvendada nende steemikeste, miljöö kui ka meeleolu lihtsust.

Verismi kaasasena Puccini viid sammus temaga tles, omandades mõned võtted, kuid jäi ikkagi selleks „Kõlatlu võluriks“, milleks teda sunnib tema lüürik ja romantiline hingelaad.

Juba „Manon Lescaut“ komponeerimise ajal mõlgutas Puccini mõtteid kirjutada järgmise ooperi inthia miljööst „Budda“ nime all. Kuid see polnud ainuke idee, mis teda inspireeris. Aine saamiseks pöörab ta Maurice Maeterlincki poole, astub thhendusse Gabriele d'Annunzioga, tahab Alphonse Daudet'it saada juba tema „Tartarin de Tarasconi“ järele luua koomilise ooperi, kuid heidad need mõtted jälle mõne aja möödudes kõrvale. Siis palub teda Emile Zola romaani: „La faute de l'abbé Mouret“, õnnetu Marie Antoinette'i satus ja, edasi, Pierre Louys' tragikomöödiat: „Naine ja hupiknukk“. Juba kirjutuvad ajalehed sellest kui Puccini järgmisest ooperist, mis pidi ilmnema „Comhita“ nime all. Peatumata jäi Puccini aga Giovanni Verga verise draama „La lup-a“ (emahunt) juurde. Kuna teos oli sisililna motiividel, siis reisis Puc-cini seks ostarbeks Siitsiiliasse, kirjutades kohapeal tles rahvarvise ja nuurdes rahva omapärasusi. Kuid ikkagi on ta hinges mingi kahutus ja kõhlemine, mis teda takistab täie innuga tööle asumast. Siitsiilist ta-gasööidul kohtab ta laeval Cosima Wagneri titart Blandine Grunviniat, kes Puccini nõu hoopis ära laidab, ja see otsustab asja. Kerge südamega saadab Puccini Vergale vabandava äratlemise kirja.

Age tehtud töö ei olnud siiski asjata. Mis Siitsiilias võrsus, see stündis hiljem uuesti Pariisi katussekambris Rodolphe'i esimese arisoos-taolise fraasina: „vaalten, kuis taevast katavad suitsupilved!“

Mõni aeg hiljem satub Puccini kätte Henry Murger'i romaan: „La vie de Bohème“. See haruldaset peene meeleoluga kirjutatud romaan vaimustab otsekohge Puccinist ja ta astub viivitamatult thendusse oma ala-tiste libretistidega Illica ja Giacosa'iga ning uue ooperi stund on otsustatud. Illica rikkalikust fantaasiast oleks jätkunud vist paarikümneks „Boheemi“ vaatuseks — nii mõndagi ihusat tuli ohverdada ja isegi tegelesi koondada. Ja kuna suure lavainstinktiga Puccini ise oli teksti suhtes ka väga nõudlik ja tihhi libretistidele surus peale oma tahte, siis riieldi ja lepiiti enne kümneid kordi, kui tiksord „Boheemi“ neljaak-thiisena valmis.

Keeveravetiline Illica lubas pärast iga uut lahkarvamist ja riidu end tles puua või maha lasta — kuid ikka astus Salomonina va-hele kirjasajaja Giulio Ricordi, kes tihhi ei teadnud, kas ta on kirja-sa-taja või kohtunuk. Kaks aastat võttis aega „Boheemi“ libretto lõplik vii-mistlemine.

Muusika kirjutas Puccini kaktesa kuuga.

Tema loomisjõu ergutamiseks asutasid Puccini sõbrad ainulaadse klubi — tulevase ooperi nimega — ja käisid igal õhtul koos Puccini villas Torre del Lago. Mängiti kaarte, joodi ja lõbutseti ja loodi ehne boheemilise miljöö, millest nii rikas on „Boheemi“ muusika. Klubi staturdist võiks märkida mõningaid kummaltisi punkte:

1) „Boheemklubi liikmed, õilsad vaimurühhid, annavad vande timbriseda end kõigial mugavusega ja eriti hästi süta.

2) Pedandid halva seedimisega, vaimust vaesed, kitsipungad ja tei-seed kahetsusväärst isikud htljatakse põlastusega ja neid ei võeta min-gil tingimusel klubi liikmeiks.